

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

29. februar 2020

UKA 2020/43

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Meeqqat atuarfianni alloriarfinni tamani atuartut akornanni kinguaassiutitigut piumassuseqarnerup qanoq issusianut, kinguaassiutitigut nappaatinut, kissaatiginngisamik naartulertarnernut, killiliisarnissaannut kiisalu timikkut digitalitigullu innimiilliutitut ilisimasanut tunngatillugu Naalakkersuisut misissuinissamik suliaqaqqullugit Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Misissuinermit inernerit 1. januar 2022 nallertinnagu saqqummiunneqassapput.

(Inatsisartunut ilaasortaq Stine Egede, Inuit Ataqatigiit)

Tunngavilersuut:

2018-imi niuarsiaqqat 68-it nukappiaqqallu 13-it inuusuttuaraallutik angajoqaanngorput¹. Ukiumilu tassanittaaq 14-iniit 19-inut ukiulinni naartulernerit kissaatigineqanngitsut 170-iupput. Taamatuttaaq 2018-imi 13-iniit 19-inut ukiulinni syfilisertut 25-t, gonorerit 284-it kiisalu klamydiartut 1001-it paasineqarput². Tamakkunungalugu peqatigitillugu meerarpassuit inuusuttuararpassuillu timikkut digitalitigullu innimiilliorfigineqartarput.

Inuusuttuaraanermi nalaatassarpassuusarput. Hormunit aallaamasarput, misigissutsillu nutaat timillu allanngoriartorneri misigisassaasarput. Meeqqat inuusuttullu ilisimasaqarluarlutik inersimasuunermut ikaarsarnissaannut qanorlu imminnut allanillu paarsinnaanerit ilitsersuutissallutigit inuiaqatigiittut pisussaaffeqarpugut. Qulaani kisitsisit saqqummiunneqartut eqqarsaatigalugit, meeqqanullu inuusuttuaqqanullu timikkut inuillu attaveqaqatigiittarfiisigut innimiilliortarnerit ilisimallutigit taamatut pisussaaffeqarnerput ilumut eqquutsinneripput immitsinnut aperisariaqarpugut.

UP2017-imi mattaangasunik assilisat videoliillu ingerlateqqinneqaratarsinnaanerannut tunngasutigit siunnersuut Inatsisartuni oqallisigaarput. Tassanilu mms-itigut inuillu attaveqaqatigiittarfiisigut mattaangasunik assilisat videoliillu ingerlateqqinneqaratarsinnaanerannut tunngasunik Meeqqat atuarfianni angajullerni atuartitsinerup ilaatut paasissutissiisarnissap qulakkeerneqarnissaanik Naalakkersuisut pisussaaffilerneqarput³. Tamanna pillugu inatsisitigut allannguisoqartariaqarsimangilaq. Taamaattorli Naalakkersuisut kinguaassiutitigut atornerluisarneq akiorniarlugu periusissiaanni Killiliisa 2018-2022-mi⁴ allassimavoq siunissaq eqqarsaatigalugu iliuseriumaakkani meeqqat atuarfianni atuartunut angajullernut digitalitigut innimiilliortarnerit pillugit paasissutissiinissat atuartitsinissallu ingerlanneqarsinnaassasut.

¹ Landslægeembeddet; Fødsler i Grønland 2018 s. 8 (Nunatsinni Nakorsaaneqarfik; 2018-imi nunatsinni erniusut s. 8)

² Grønlands Statistik

³ FM2017/59

⁴ Killiliisa – Lad os sætte grænser, 2018, s. 45

Kalaallit meerartaasa inuusuttaasalu kinguaassiutitigut piumassuseqarnerup peqqissumik atorpeqarnissaanut killissanillu qaangiisoqartillugu ilisimasaat naammappat? Kissaatiginngisamik naartulerusunngikkaanni qanoq illersornissaq pillugu kinguaassiutitigullu nappaatinut tunngasutigit meerartagut inuusuttagullu naammattumik oqaluttuuttarsimanerpagut? Meeqqallu inuussuttullu killissamikkut qaangiiffigineqartut innimiilliorfigineqartullu tusartuutillutigit imaluunniit ajornerpaamik pisoqartillugu kinguaassiutitigut atornerlunneqartillugit akisussaaffivut ilisimaarilluarnerpagut?

Atagu meerartatta atuartut kinguaassiutitigut piumassuseqarnerup peqqissumik atorpeqarnissaanut killissanillu qaangiisarnernut tunngasutigit ilisimasaat paasiniartigit. Taamaasilluta kinguaariit ingerlaarneranni inersimasunngorumaartussat kinguaassiutitigut piumassuseqarnerup peqqissumik atorpeqarnissaanut ilisimasaqarlutik inuunissaanut, taamatullu namminneq killissaminnik allallu killissaannik ataqinninnissaanut sutigit iliuuseqarsinnaanerluta paasissavarput.

Misissuinissaq MIO, Meeqqat Illersuisuat aamma Kalaallit Nunaanni Danmarkimilu UNICEF peqatigalugit nassuiarneqarsinnaavoq. Misissuinermi akissuteqartut amerlanerpaajunissaat qulakkeerniarlugu atuarfinni immersugassanik apeqquteqarnikkut pisinnaasoq takorloorpara. Taamatut periuseqarnissaq Naalakkersuisut toqqassappassuk UNICEF Danmarkimiit meeqqat atuarfianni atuartunut immersuisitsillutik misissuinermit misilittagaat isumassarsiorfigineqarsinnaapput⁵.

Taamatut oqaaseqarlunga oqallilluarnissassinnik kissaappassi, neriullungalu siunnersuutiga Inatsisartunit ilassilluarneqarumaartoq.

Pisortanut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunerisassai:

Misissuisitsinissami inernerillu misissoqqissaarnissaanni atorfilittap A/C-ip ukiut 1-1½ missaanniittut atussavai, tassa 500.000 – 750.000 kr. nalingannut. Tassani ilaapput immersugassat ilusilersorneri, nassiuussunneri kiisalu paasissutissat allattorneri il.il.

Namminersortunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Soqanngilaq

Innutaasunut aningaasatigut allaffissornikkullu kingunissai:

Soqanngilaq

⁵ Institut for menneskerettigheder & UNICEF Danmark, Undersøgelse af grønlandske skolebørns viden om menneskerettigheder og børnekonventionen 2019;
https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/nyheder/boern_og_unge_undersoegelse_2019_groenland.pdf